

Vid Sagadin
Svet palčkov

Milan Kleč: POKOPALIŠKA ULICA
Mladinska knjiga, Ljubljana 1995

Najnovejši roman Milana Kleča *Pokopališka ulica*, avtor bi ga raje naslovil kar *Britofstrasse*, se ukvarja z razmerjem med moškim in žensko v sodobni virtualnosti, to razmerje pa določa panično iskanje čustvene občutljivosti, krvi in mesa v izpraznjenih formaliziranih prostorih. Ženska se pritožuje, ker ni vredna več niti posilstva, moški pa se zadovoljuje s plehkimi izpadi ljubosumnosti, hkrati pa se ta za iznajdbo pornografije, ki reducira žensko na objekt poželenja, maščuje s tem, da enostavno spremeni moškega v krvavo žrtev na oltarju prave in že davno pozabljene ljubezni. To ni več boj (med moškim in žensko), bi lahko rekli, to je mesarsko klanje, od koder se okrvavljena ženska lepota vzdigne kot ptič feniks, kot tista demonična sila, ki grozi vsem erotičnim iztirjencem – homoseksualcem, lezbijkam, masturbatorjem, tistim z "mehko curo" in erotičnimi rekviziti – naj se pripravijo na spopad za vrnitev k naravi.

Klečeva zgodba je zgodba o palčkih, o palčkih pijancih in palčkih intelektualcih, skratka o moškem porazu v kozmosu ženske. Plete jo s svojo značilno (klečevsko) humornostjo v značilno postmodernistično palimpsestno strukturo (z zunanjim okvirom, zgodbo, ter zgodbo v zgodbi) – to mu sicer omogoča dokajšnjo fleksibilnost pri zapletanju pripovedi – vendar žal – prav na mestih, kjer bi morala biti odrezava in učinkovito zategnjena! – s preveč razvlečeno nitjo, ki se sicer vleče po ljubljanskih ulicah s temeljnim vozlom (središčem dogajanja) na Britofstrasse, ki je

hkrati srečališče starih prijateljev in simbolen kraj smrti, ki napeljuje na prihodnji kraj zločina.

Kleč spretno preigrava vse novejšje postopke fabulizacije, od žanrskega slikanja dogodkov (ustvarjanje napetega ozračja v slogu kriminalke), ki pa je seveda samemu sebi namen, tako da se pravzaprav do ključnega dogodka nič ne zgodi, v skladu s samim diskurzom, ki prav tako sledi naključnim reminiscencam, banalnim sklepom in nepotrebnim ovinkom (meandrom), ki vseskozi sekajo osrednji tok pripovedi. Vse, kar statična atmosfera pravzaprav pričara, je – tam kjer že ni nedopustljivo preveč besed! – neka estetska dimenzija, ki jo ustvarja tekoč in takoj prepoznaven slog (pripomba: v tej poetičnosti zaradi nje same je res nekaj Chagalla!), duhovit, (avto)ironičen, ponekod zavito osebnoizpoveden, prekrit z rahlo tančico resnosti, čeprav namerno provokativno banalen (še ena pripomba: če smo nekolikanj zlobni, bi lahko rekli, *a propos* spremni besedi, ki govori o klečevski izvirnosti, da je Sternov *Tristram Shandy* v tem slogu izrazil že vse!). Da pa ne bi preveč abstraktno etiketirali, bo najbolje, da se (čisto impresionistično) kar neposredno spustimo v opis same štorije.

Začne se s pripovedovalčevim opisom lastnega mizernega – samotarskega – stanja, v katerem lahko komunicira edinole še s palčki, najprej s palčkom pijancem, pozneje pa še (verjetno zaradi ravnotežja) s palčkom intelektualcem. Bodimo interpretativni in ugotovimo, da se sam pripovedovalec trudi uskladiti dve stanji svoje eksistence, iz česar sledi logičen sklep: zgodba, ki je pred nami. Palček pijanec se seveda zapija skupaj z avtorjem v njegovem stanovanju, intelektualna palčja izvedba pa bere neko knjigo, ki sproti izginja, prav kot da bi bila napravljena iz snega. Nanjo postane pozoren avtor pripovedovalec (lastnik palčka), ki jo tudi po svoji moči zapiše, z nujnimi sprotnimi komentarji, ki opozarjajo na nejasna ali izginula (raztopljena) mesta, in sprotnimi vtisi, ki naj bi poudarjali da je pripovedovalec tudi samo bralec, ki, medtem ko prepisuje zgodbo, fantastično in neučakano uživa.

Zgodba v topeči se knjigi je prav tako prvoosebna in tudi kaže razočaranega moškega predvidoma srednjih let, ki od svojih osebnih zadev beži v družbo prijateljev (boemov, pijancev, brezsmiselnih iz-dneva-v-dan-eksistenc, čehovsko dekadencijskih junakov), sestajajo se na Britofstrasse, tam jim začne razlagati nenavadno torijo in ta ima na vse poslušalce, predvsem pa na neko prijateljico Magdo, krvavo usoden učinek.

O človeku iz nekega lokala, neznanem tipu, ki ga prosi za nasvet, potem ko mu razloži svojo situacijo, kako naj ukrepa, ker ga njegova žena vara z nekim Italijanom. Skupaj skujeta načrt, po katerem naj bi naš junak napisal ljubčku žene tega novega prijatelja v njegovem imenu provokativno razkrinkujoče pismo, to pa začne inverzno razkrinkavati njega samega, buditi mu reminiscence na njegove lastne izkušnje in ne samo to, ampak tudi misteriozno povezovati njegovo lastno preteklost v celotno prijateljevo situacijo. Drugo središče dogodkov na Britofstrasse je poleg omenjene pripovedi nenaden prihod enega izmed prijateljev, ta naznani smrt svoje punce Višnje in to vse navzoče zelo pretrese, še posebno Magdo, njeno najboljšo prijateljico, ki v tej smrti v hipu ugleda življenje iz druge perspektive. Gre za hipno eksistencialen uvid, razkrinkujoč njene prijatelje, postavljanje stvari v novo luč, ki naznanja tragičen sklep. Oba načina razkrinkavanja sta materializirana v dveh monologih. Prvi je junakov monolog, drugi njen, Magdin, odgovor na njegov traktat, ki je seveda presunljivo ženski. Magda v njem ugotavlja, da govorita oba isti jezik, jezik nenadnega razsvetljenja, le z različnih strani. On: glede žensk. Ona: v zvezi z moškimi. Njegov sklep je v skladu z moško pozicijo – resignacija. Njen sklep je vstajenje ženske, odrešujoče dejanje, nov dan! Magda je hvaležna za odkritje jezika, s katerim lahko izrazi svoje maščevanje nad moško šibkostjo, čeprav na koncu pokonča še tistega, ki ji je ta jezik omogočil. S sekiro, simbolnim orodjem maščevanja in žrtvovanja, išče meso ljubezni in ga v zadnjem zmagoslavnem kriku tudi najde. Jezik, prej zgolj verbalen, je uničil samega sebe oziroma svojega lastnega stvaritelja, beseda je meso postala in ubila boga. Vsako spoznanje je krvavo. Vsi smo krvavi pod kožo. To so, na kratko, poante te presenetljive dionizične slike, ki nam jo daje zadnji Magdin tekst. Pripovedovalec okvirne zgodbe se ob koncu branja zgrozi ("Nevaren tekst, izredno nevaren tekst ..."), zato za konec ugotovi, da mora ravnati kot moški in ne kot kak palček.

Povzemimo: gre sicer za spretno in slogovno izmojstreno napisan roman, vendar zlasti vsebinsko in dramaturško nedodelan. Namerno ostajanje na površini (nepsihološki), sternovska ironična metafikcijska distanca, minimalizem, statično ozračje, vse to ni preveč skladno s krvavo meseno poanto zgodbe: brez stroge psihološke zgradbe učinkuje srhljiv sklep perverzno, groteskno, najbolj milo rečeno, nerazumljivo. Pa naj me kar imajo za starokopitnega kritika. V vsakem umetniškem delu

je pač potrebna takšna ali drugačna prepričljivost, ki izhaja iz povezave elementov njegove strukture. Pri Kleču je vse preveč razrahljano, čeprav, in to ponavljam, zanimivo sestavljeno.